

OBSAH

PŘEDMLUVA (L. CABADA, M. KUBÁT)	13
PŘEDMLUVA KE DRUHÉMU, ROZŠÍŘENÉMU VYDÁNÍ (L. CABADA, M. KUBÁT)	15
1. POLITICKÁ VĚDA JAKO SAMOSTATNÁ SPOLEČENSKOVĚDNÍ DISCIPLÍNA (L. CABADA)	23
1.1. <i>Historicko-politická východiska vzniku politické vědy</i>	23
1.1.1. <i>Existuje politická věda?</i>	23
1.1.2. <i>Kořeny politické vědy</i>	26
1.1.3. <i>Charakter a pole působnosti politické vědy</i>	32
1.1.4. <i>Vnitřní členění politické vědy</i>	33
1.2. <i>Vývoj politické vědy</i>	34
1.2.1. <i>USA a politická věda</i>	34
1.2.2. <i>Politická věda v Evropě</i>	36
1.2.3. <i>Politická věda v českém prostředí</i>	37
1.2.4. <i>Politologická pracoviště v České republice</i>	39
1.3. <i>Shrnutí</i>	42
1.4. <i>Literatura</i>	43
2. POLITIKA JAKO PŘEDMĚT ZÁJMU POLITICKÉ VĚDY (P. ROSŮLEK)	44
2.1. <i>Mnohoznačnost pojmu politika</i>	44
2.2. <i>Definice politiky</i>	45
2.3. <i>Kategorie související s politikou</i>	47
2.3.1. <i>Moc</i>	47
2.3.2. <i>Panství</i>	48
2.3.3. <i>Stát</i>	48
2.3.4. <i>Společnost</i>	49
2.3.5. <i>Ideologie</i>	51
2.3.6. <i>Politické strany</i>	52
2.3.7. <i>Politici</i>	52

2.4.	<i>Politika jako polity – politics – policy</i>	53
2.4.1.	<i>Polity</i>	53
2.4.2.	<i>Politics</i>	54
2.4.3.	<i>Policy (policies)</i>	54
2.5.	<i>Politický řád</i>	55
2.6.	<i>Shrnutí</i>	58
2.7.	<i>Literatura</i>	58
3.	METODOLOGIE POLITICKÉ VĚDY (B. ŘÍCHOVÁ) ..	60
3.1.	<i>Diskuse o metodologii</i>	61
3.2.	<i>Metodologické přístupy aplikované v politické vědě</i>	63
3.2.1.	<i>Historický přístup</i>	64
3.2.2.	<i>Legalistický přístup</i>	64
3.2.3.	<i>Institucionální přístup</i>	66
3.3.	<i>Metody v politické vědě a jejich klasifikace</i>	66
3.3.1.	<i>Experiment</i>	69
3.3.2.	<i>Simulace</i>	72
3.4.	<i>Shrnutí</i>	74
3.4.	<i>Literatura</i>	75
4.	KOMPARATIVNÍ POLITOLOGIE (B. ŘÍCHOVÁ)	77
4.1.	<i>Komparativní metody: charakteristika</i>	78
4.2.	<i>Využití komparativního přístupu v politologii</i>	82
4.3.	<i>Typy komparativních studií</i>	86
4.3.1.	<i>Případové studie (case studies)</i>	86
4.3.2.	<i>Analýza procesů a institucí</i>	88
4.3.3.	<i>Typologie politických systémů</i>	89
4.3.4.	<i>Statistické analýzy</i>	91
4.4.	<i>Časový horizont v komparativních analýzách</i>	95
4.5.	<i>Proměny komparativního přístupu v druhé polovině 20. století</i>	96
4.5.1.	<i>Nová komparativní politická věda</i>	97
4.5.2.	<i>Nový institucionalismus</i>	99
4.6.	<i>Shrnutí</i>	103
4.7.	<i>Literatura</i>	103

5.	POLITICKÁ FILOSOFIE (M. SKOVAJSA)	106
5. 1.	<i>Co je politická filosofie</i>	107
5.1.1.	<i>Politická filosofie – politická věda</i>	109
5.1.2.	<i>Normativita politické filosofie</i>	111
5.1.3.	<i>Politická filosofie, politická teorie a dějiny politického myšlení</i>	113
5. 2.	<i>Nástin vývoje politické filosofie</i>	114
5.2.1.	<i>Klasická politická filosofie</i>	114
5.2.2.	<i>Moderní politická filosofie</i>	117
5.2.3.	<i>Současná politická filosofie</i>	119
5.3.	<i>Proč existuje politická filosofie? K motivaci politicko-filosofického myšlení dnes</i>	120
5.3.1.	<i>Pluralismus hodnot</i>	120
5.3.2.	<i>Konflikt hodnot</i>	124
5. 4.	<i>Problematika současné politické filosofie</i>	127
5.4.1.	<i>Politická filosofie jako rozhodčí hodnotových sporů</i>	128
5.4.2.	<i>Politická filosofie jako ochrana společnosti před hodnotovými spory</i>	130
5.5.	<i>Shrnutí</i>	132
5.6.	<i>Literatura</i>	133
6.	POLITICKÉ IDEOLOGIE (P. ROSŮLEK)	135
6.1.	<i>Politická ideologie jako výtvar novověku</i>	135
6.2.	<i>Klasické politické ideologie aneb ideologický trojúhelník</i> ...	137
6.2.1.	<i>Liberalismus</i>	137
6.2.2.	<i>Konzervatismus</i>	143
6.2.3.	<i>Socialismus</i>	149
6.2.4.	<i>Existuje ideologický trojúhelník?</i>	157
6.3.	<i>„(Staro)nové“ politické ideologie</i>	159
6.3.1.	<i>Environmentalismus</i>	159
6.3.2.	<i>Feminismus</i>	162
6.3.3.	<i>Nacionalismus</i>	166
6.3.4.	<i>Fašismus</i>	168
6.3.5.	<i>Nacionální socialismus</i>	170
6.3.6.	<i>Islámský fundamentalismus</i>	172
6.4.	<i>Shrnutí</i>	174
6.5.	<i>Literatura</i>	174

7.	POLITICKÝ SYSTÉM (B. ŘÍCHOVÁ)	178
7.1.	<i>Východiska systémového přístupu</i>	179
7.2.	<i>Model politického systému</i>	180
7.3.	<i>Strukturně-funkcionální přístup ke studiu politického systému</i>	185
7.4.	<i>Vztah politického systému a okolí</i>	186
7.4.1.	<i>Vztah společnost – politika</i>	186
7.4.2.	<i>Centrální politický systém</i>	191
7.4.3.	<i>Vztah politika – společnost</i>	192
7.5.	<i>Shrnutí</i>	195
7.6.	<i>Literatura</i>	196
8.	POLITICKÉ REŽIMY – FORMY VLÁDY (M. KUBÁT)	197
8.1.	<i>Co je politický režim – užití pojmu</i>	197
8.2.	<i>Typologie politických režimů</i>	199
8.2.1.	<i>Parlamentní režim</i>	201
8.2.2.	<i>Prezidentský režim</i>	204
8.2.3.	<i>Poloprezidentský režim</i>	206
8.2.4.	<i>Švýcarský režim</i>	209
8.3.	<i>Politický režim a nedemokratický politický systém</i>	211
8.4.	<i>Diskuse o politických režimech</i>	212
8.5.	<i>Shrnutí</i>	214
8.6.	<i>Literatura</i>	214
9.	POLITIČTÍ AKTÉŘI – ZÁJMOVÉ SKUPINY A POLITICKÉ STRANY (M. KUBÁT)	216
9.1.	<i>Zájmové skupiny</i>	216
9.1.1.	<i>Typy zájmových skupin</i>	218
9.1.2.	<i>Funkce zájmových skupin</i>	219
9.1.3.	<i>Strategie zájmových skupin</i>	220
9.1.4.	<i>Zájmové skupiny a stát – systém organizovaných zájmů</i>	222
9.2.	<i>Politické strany</i>	223
9.2.1.	<i>Definice politické strany</i>	223
9.2.2.	<i>Politická strana a politické hnutí</i>	226
9.2.3.	<i>Vznik politických stran</i>	227
9.2.4.	<i>Institucionalizace politických stran</i>	230
9.2.5.	<i>Typologie politických stran</i>	232
9.2.6.	<i>Funkce a cíle politických stran</i>	237

9.3.	<i>Shrnutí</i>	240
9.4.	<i>Literatura</i>	240
10.	STRANICKÉ SYSTÉMY (M. KUBÁT)	242
10.1.	<i>Definice stranického systému</i>	242
10.2.	<i>Postavení politických stran ve stranickém systému</i>	246
10.2.1.	<i>Relevance politických stran</i>	246
10.2.2.	<i>Malé a velké politické strany</i>	247
10.2.3.	<i>Antisystémové a protestní politické strany</i>	251
10.3.	<i>Typologie stranických systémů</i>	253
10.3.1.	<i>Stranické systémy v nedemokratických politických systémech a jejich typy</i>	253
10.3.2.	<i>Stranické systémy v demokratických politických systémech a jejich typy</i>	255
10.4.	<i>Dynamika stranických systémů a její zachycení</i>	259
10.4.1.	<i>Měření roztříštěnosti stranického systému</i>	260
10.4.2.	<i>Měření polarizace stranického systému</i>	261
10.5.	<i>Shrnutí</i>	262
10.6.	<i>Literatura</i>	263
11.	VOLBY A VOLEBNÍ SYSTÉMY (M. KUBÁT)	265
11.1.	<i>Svobodné volby (kritéria, cíle, funkce)</i>	266
11.2.	<i>Volební systémy</i>	268
11.2.1.	<i>Volební proces</i>	269
11.2.2.	<i>Volební právo</i>	270
11.2.3.	<i>Volební procedura</i>	272
11.3.	<i>Vybrané volební systémy – základní charakteristika</i>	274
11.3.1.	<i>Většinový volební systém</i>	274
11.3.2.	<i>Proporční volební systém</i>	277
11.3.3.	<i>Smíšený volební systém</i>	279
11.4.	<i>Další atributy volebních systémů</i>	283
11.4.1.	<i>Volební obvody</i>	283
11.4.2.	<i>Matematické metody sčítání hlasů a přerozdělování mandátů</i>	283
11.4.3.	<i>Volební klausule a vyrovnávání distribuce mandátů</i>	289
11.5.	<i>Politické konsekvence volebních systémů</i>	290
11.5.1.	<i>Proporcionalita a disproporcionalita volebního systému</i>	290
11.5.2.	<i>Volební systém a stranický systém</i>	297
11.5.3.	<i>Který volební systém?</i>	299

11.6.	<i>Volební chování</i>	301
11.6.1.	<i>Individuální volební chování</i>	302
11.6.2.	<i>Agregované volební chování</i>	303
11.6.3.	<i>Volební chování jako důsledek politické situace a volebního systému</i>	306
11.7.	<i>Volební účast</i>	308
11.7.1.	<i>Faktory ovlivňující výši volební účasti</i>	309
11.7.2.	<i>Diskuse o volební účasti</i>	310
11.8.	<i>Volební geografie</i>	312
11.9.	<i>Volební kampaň</i>	314
11.9.1.	<i>Volební reklama a volební marketing</i>	315
11.9.2.	<i>Typologizace volební kampaně</i>	317
11.10.	<i>Shrnutí</i>	321
11.11.	<i>Literatura</i>	321
12.	TEORIE DEMOKRACIE (M. SKOVAJSA)	321
12.1.	<i>Úvodem: různé teorie demokracie</i>	321
12.2.	<i>Antická demokracie</i>	324
12.2.1.	<i>Demokracie v Athénách</i>	324
12.2.2.	<i>Filosofická kritika demokracie: Platón</i>	325
12.2.3.	<i>Demokracie jakožto vláda mnohých: Aristotelés</i>	327
12.3.	<i>Moderní teorie demokracie</i>	332
12.3.1.	<i>Moderní teorie přímé demokracie: Jean-Jacques Rousseau</i>	333
12.3.2.	<i>Kritika masové demokracie: Alexis de Tocqueville</i>	336
12.3.3.	<i>Klasická liberální teorie reprezentativní demokracie: John Stuart Mill</i>	339
12.3.4.	<i>Elitní teorie demokracie: Joseph A. Schumpeter</i>	343
12.4.	<i>Současné teorie demokracie</i>	348
12.4.1.	<i>Polyarchická teorie demokracie: Robert A. Dahl</i>	348
12.4.2.	<i>Deliberativní teorie demokracie: Jürgen Habermas</i>	354
12.5.	<i>Shrnutí</i>	359
12.6.	<i>Literatura:</i>	360
13.	AUTORITATIVNÍ A TOTALITNÍ POLITICKÉ SYSTÉMY (M. KUBÁT)	362
13.1.	<i>Problémy s pojmoslovím</i>	364
13.2.	<i>Autoritarismus a totalitarismus – vysvětlení pojmů a definování fenoménů</i>	366
13.2.1.	<i>Autoritarismus</i>	367

13.2.2.	<i>Totalitarismus</i>	368
13.2.3.	<i>Srovnání autoritarismu a totalitarismu</i>	371
13.3.	<i>Klasifikace autoritarismu a totalitarismu a jejich výskyt v praxi</i>	372
13.3.1.	<i>Klasifikace autoritarismu podle J. J. Linze</i>	373
13.3.2.	<i>Totalitarismus</i>	374
13.3.3.	<i>Klasifikace R. Arona</i>	374
13.4.	<i>Shrnutí</i>	376
13.5.	<i>Literatura</i>	376
14.	MEZINÁRODNÍ VZTAHY JAKO SOUČÁST POLITICKÉ VĚDY	378
14.1.	<i>Politologie a mezinárodní vztahy</i>	379
14.2.	<i>Vývoj studia mezinárodních vztahů</i>	381
14.2.1.	<i>MV jako americká věda? Kritika etnocentrismu</i>	381
14.2.2.	<i>Od zahraniční politiky ke světové politice</i>	383
14.3.	<i>Rozvoj studia MV a vznik podoborů disciplíny MV</i>	385
14.3.1.	<i>Studium mezinárodních organizací</i>	386
14.3.2.	<i>Bezpečnostní studia</i>	387
14.3.3.	<i>Teorie mezinárodních vztahů</i>	388
14.3.4.	<i>Mezinárodní politická ekonomie</i>	392
14.3.5.	<i>Výzkum míru a konfliktů</i>	392
14.3.6.	<i>Rozvojová studia</i>	394
14.4.	<i>Studium mezinárodních vztahů v České republice</i>	398
14.5.	<i>Shrnutí</i>	401
14.6.	<i>Literatura</i>	401
15.	POLITICKÁ GEOGRAFIE A GEOPOLITIKA (M. ROMANCOV)	404
15.1.	<i>Postavení v systému věd</i>	404
15.2.	<i>Individuální vnímání prostoru</i>	408
15.3.	<i>Mapy a politické mapy</i>	411
15.4.	<i>Region</i>	417
15.5.	<i>Poloha</i>	419
15.6.	<i>Stát</i>	420
15.6.1.	<i>Teritorium</i>	422
15.6.2.	<i>Obyvatelstvo</i>	425
15.6.3.	<i>Vnitřní politicko-prostorová organizace teritoria</i>	430

15.6.4. Suverenita	434
15.6.5. Mezinárodní uznání	434
15.7. Volební geografie	435
15.8. Geopolitika	436
15.8.1. Historické koncepty v geopolitice	436
15.8.2. Teorie Heartlandu	438
15.8.3. Teorie pan-regionů	441
15.8.4. Teorie Heartland-Rimland	441
15.8.5. Geostrategie A. P. de Severskyho	442
15.8.6. Geopolitika D. W. Meininga	443
15.8.7. Geopolitika C. S. Graye	445
15.8.8. Teorie geopolitických a geostrategických regionů	447
15.8.9. Astropolitika	449
15.8.10. Nová a stará geopolitika	453
15.9. Shrnutí	455
15.10. Literatura	456
16. POLITICKÁ SOCIOLOGIE (K. MÜLLER)	358
16.1. Proč politická sociologie?	358
16.2. Co je politická sociologie?	361
16.3. Občanská společnost jako sociologický předpoklad demokracie	465
16.4. Shrnutí	471
16.5. Literatura	472
17. POLITICKÁ ANTROPOLOGIE (L. CABADA)	474
17.1. Co je politická antropologie?	474
17.2. Paradigmata politické antropologie	479
17.3. Vybraná témata politické antropologie	481
17.3.1. Moc a autorita	481
17.3.2. Nedemokratické politické systémy	483
17.3.3. Politická náboženství	485
17.3.4. Problematika modernizace a transformace	486
17.3.5. Teorie závislosti	489
17.4. Shrnutí	491
17.5. Literatura	492
Rejstřík tabulek, grafů, vyobrazení a map	493